

BESLUT

2022-05-23 Dnr: 22/00468

SAKEN

Gud som haver barnen kär: del 1–5, SVT, 2022-02-07, 02-14, 02-21, 02-28 och 03-07, sändningar av dokumentärserie, fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMEN

I dokumentärserien, som var i fem delar, intervjuades olika personer som hade vuxit upp i religiösa sammanhang och programmen utgick från intervjupersonernas personliga berättelser. Samtliga avsnitt inleddes med en i stort sett likalydande påannons där bland annat följande sades.

Det här är berättelsen om alla de barn som tagit skada av den religion deras föräldrar valt åt dem. Och de barnen finns överallt. De är uppvuxna i olika typer av religiösa sammanhang, och de är många. Alla barn som växer upp i religiösa hem far inte illa, men nu handlar det om dem som har gjort det. Nu ska vi lyssna till dem.

I programmen medverkade även bland andra en barnrättsjurist, en psykolog och en religionsforskare.

De församlingar intervjupersonerna tillhört presenterades generellt inte närmare än att samfunden namngavs. I en sekvens i ett av programmen stod en av intervjupersonerna utanför en församlingslokal och berättade om sina upplevelser av demonutdrivning som barn inom just den specifika församlingen. I ett annat program besökte en person, som tidigare varit ett Jehovas vittne, den byggnad där hon som ung hade haft ett bekännelsemöte med församlingens så kallade äldstebröder.

Del 1 den 7 februari 2022

I programmet introducerades några av de personer som dokumentärserien skulle handla om. Programmet fokuserade särskilt på barns föreställningar om

undergången, helvetet, demoner och skräcken för att begå synd eller på något sätt göra något som inte passade in i den religiösa församlingen.

Del 2 den 14 februari 2022

Programmets övergripande tema var sex inom olika religiösa miljöer och behandlade bland annat oskuldsnormen och hur barn får lära sig att sexuella känslor är synd. Bland annat berättade en av intervjupersonerna att hon blev rädd när hon som muslim förstod att hon var bisexuell och en annan person, som växte upp inom Frälsningsarmén, beskrev hur han fick veta att han som homosexuell borde känna skam.

Del 3 den 21 februari 2022

I programmet intervjuades personer som blivit övergivna av sina familjer på grund av hur de valt att leva sina liv. Bland annat berättade en person om sin uppväxt som ett Jehovas vittne och att hon blev utesluten när hon blev kär i vad som betraktades vara fel typ av person.

Del 4 den 28 februari 2022

Programmets tema var föräldrarelationer och behandlade ämnet när föräldrar väljer Gud och församlingen före sina egna barn. En mamma intervjuades bland annat om hur hon i efterhand förstod att den religion hon valt gjorde hennes barn illa.

Del 5 den 7 mars 2022

Det sista programmet i dokumentärserien fokuserade på skyddsnät utanför församlingen. Bland annat behandlades frågan om vems uppgift det är att hjälpa barnen när föräldrar i religiösa miljöer brister i omsorg om sina barn. En av personerna som intervjuades och som hade växt upp i Knutby Filadelfia åkte tillbaka till skolan hon gick i som barn och mötte en av sina gamla lärare.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna är i huvudsak kritiska till att ingen företrädare för de religiösa samfund som barnen har tillhört gavs utrymme att yttra sig i programmen. Anmälarna är också kritiska till att ingen med positiva erfarenheter av en religiös uppväxt medverkade, samt att de intervjuade, nu vuxna, barnen inte fick några kritiska frågor. Vidare påpekar en anmälare att det i programmen inte särskildes på olika förgreningar inom islam på samma sätt som det gjordes för kristendomen.

En anmälare anser att det var felaktigt av barnrättsjuristen att påstå att föräldrar inte har rätt att ge sina barn en religion. En annan anmälare är kritisk till att en lärare, som medverkade i ett program, sa att man som lärare inte kan anmäla oro för att ett barn utsätts för psykisk misshandel utan att prata med vårdnadshavarna.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) har getts tillfälle att yttra sig angående om programmen överensstämmer med kravet på opartiskhet och anför sammanfattningsvis följande.

Syftet med serien var att låta människor berätta om hur de som barn mått dåligt av att växa upp i religiösa sammanhang – trots att ingen vuxen gjort något formellt fel, utan bara nyttjat sin religionsfrihet. Programserien ville lyfta en obelyst problematik med religiös förkunnelse; hur läror om synd, himmel och helvete, tro på demoner och sexuell orenhet kan falla i ett barn. Det handlar om trossatser som förekommer i de flesta religiösa system och som predikas i många kyrkor och moskéer i Sverige samt återfinns i dess heliga skrifter. Under de senaste åren har det blivit allt vanligare att unga människor i olika internetforum, bloggar och poddar delar erfarenheter av hur deras religiösa upplevelser påverkat dem. Till skillnad från tidigare generationers avhoppare är det nu många som, trots det ibland höga priset av social uteslutning och brutna familjeband, vågar vittna om hur de skrämts och farit illa av olika religiösa läror som barn.

Eftersom det handlar om många berörda ville programserien lyfta dessa röster och väcka ett samtal om religiösa dogmer som på olika sätt verkar begränsande för ett barns åsiktsfrihet, tankefrihet och religionsfrihet och därmed strider mot barnkonventionen. Det framgick tydligt i programmen att inte alla barn som växer upp i religiösa sammanhang far illa. Utgångspunkten var tydligt uttryckt i samtliga avsnitt av programmen, ibland flera gånger.

SVT anser heller inte att det i programserien riktades den typ av kritik mot en klart utpekad part som kräver ett bemötande i anslutning till programmen. I programmen nämndes varken specifika församlingar eller geografiska platser. De samfund som förekom i barnens berättelser var stora samfund med många medlemmar. Inga specifika företrädare för samfunden pekades ut. De nu vuxna barnens berättelse var personliga upplevelser från deras uppväxt som sammantaget blev en generell upplevelse som gällde alla samfunden.

SVT anser att programmens kritiska infallsvinkel låg väl inom ramen för SVT:s granskningsskyldighet. Sammanfattningsvis kan SVT inte finna att programmen strider mot kravet på opartiskhet.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett

program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Av betydelse för bedömningen är även att kravet på opartiskhet enligt granskningsnämndens praxis bland annat innebär att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att det i dokumentärserien tydligt framgick att utgångspunkten för programmen var att synliggöra berättelser från barn som farit illa av att växa upp i religiösa sammanhang. Denna utgångspunkt medför, enligt nämndens mening, inte i sig att programmen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Nämnden konstaterar vidare att de av anmälarna kritiserade uttalandena gjordes av personligt berörda eller intervjuade experter på vilka kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget.

Nämnden anser vidare att de intervjuades personliga berättelser inte utgjorde sådan kritik mot en klart utpekad part som krävde ett bemötande. Vad anmälarna har anfört i denna del medför därför inte heller att programmen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Bo Erik Gyberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Maria Vallin.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Dag Edvin Bror Mattsson
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_07b9b16ccb6da3378ccac8a55ac2d09b49
DATUM & TID:	2022-05-23 00:06:07 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-05-23 00:06:13 +02:00
Ref: 39037SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)